

Nazaret

Nazaret (*Nazerat, Naceret, An Násira* – Stráž Galiley, Kvet Galiley) leží medzi Stredozemným morom a Genezaretským jazerom v nadmorskej výške 350 – 500 m n. m.), vzdialený asi 36 km od Hajfy, 30 km od Tiberiasu a 9 km od vrchu Tábor. Mesto sa rozprestiera uprostred zvlnenej krajiny pohoria *Harej Nacrat* (Nazaretské hory), ktoré južne od mesta vystupuje prudkým terénnym zlomom z rovinatej Jezraelskej nížiny. Je to krásna a úrodná oblasť, preto je právom nazývaná **Kvetom Galiley**. Popri pestrej prírode a bohatstve plodín, ktoré môžeme vidieť denne na mestskej tržnici, tu spoločne nažíva aj pestrá paleta kresťanských cirkví: rímskokatolícka, pravoslávna, gréckokatolícka, arménska, anglikánska, koptská, maronitská, baptistická a ďalšie s prí-

slušným množstvom cintorínov. Zodpovedá im aj množstvo kláštorov, chrámov, mešít a cirkevných i štátnych škôl. Ulice sú pretkané hotelmi a hospicmi pre pútnikov, ktorí navštevujú toto po Jeruzaleme a Betleheme najdôležitejšie miesto kresťanov.

Prevažnú väčšinu obyvateľov mesta tvoria izraelskí Arabi (cca 70 000), pričom 35-40 % z nich tvoria **arabskí kresťania** a zvyšných 60-65 % zastupujú arabskí moslimovia (2010). Židia sú sústredení v susednom meste Nazaret Illit s 55 000 obyvateľmi. Okolo Nazareta sa koncom 20. storočia vytvorila rozsiahla aglomerácia s viac ako 200 000 obyvateľmi, pozostávajúca z niekoľkých administratívne samostatných miest.

Cez Nazaret viedla **starobylá obchodná cesta** karaván z Egypta do Da-

masku. Napriek tomu, že sa Nazaret nespomína v Starom zákone, vykopávky dokazujú, že lokalita bola osídlená už v strednej bronzovej dobe (**2200 – 1550 pred Kr.**) i v železnej dobe (**1200 – 586 pred Kr.**). Za čias Ježiša Krista bol Nazaret bezvýznamnou obcou, mal asi 200–300 obyvateľov, ktorí nemali najlepšiu povesť (počas babylonskej okupácie sa premiešali s inými etnikami), čo prezrádza aj hanlivá narážka Natanaela v Jánovom evanjeliu: „Môže byť z Nazareta niečo dobré?!“ (*Jn 1, 46*). Boh si však vyvolil práve túto bezvýznamnú usadlosť za miesto, kde žila Panna Mária, svätý Jozef a kde v zázračnej udalosti Zvestovania počala Božieho Syna. Podľa svedectiev evanjelií sa Svätá rodina z Egypta vrátila do Nazareta (*Mt 2, 23*), **Ježiš Kristus tu prežil detstvo i dospelie** (*Lk 2, 40 – 52*). Keď neskôr v tamojšej synagóge prečítal a vysvetlil Izaiášovo prorocké, obyvatelia mestečka ho rozhorčene vyhnali z mesta (*Lk 4, 16 – 30*) a Ježiš odišiel do Kafarnaumu (*Lk 4, 31*).

V historických záznamoch sa Nazaret spomína v súvislosti s potlačeníím druhého židovského povstania Bar Kochbu (**132 – 135 po Kr.**), keď sa sem utiahli povstalci. Rimania mestečko zbúrali, ale Židia ho znova obnovili a osídlili. Prvá nebiblická zmienka o judskej obci „Nazara“ pochádza z obdobia okolo roku **200 po Kr.**, ktorú spomína Sextus Julius Africanus.

Prvá byzantská chrámová stavba sa datuje do **5. stor. po Kr.**; podľa správy biskupa z Piacenzy v roku **460** bol Nazaret sídlom biskupa. Roku **614 po Kr.** mesto obsadili Peržania, ktorí sa v boji proti Rimanom spojili so židmi, kresťanské chrámy zbúrali a kresťanov vyvraždili; **roku 629 po Kr.** byzantský cisár Herakleios Peržanov vyhnal a kolaborujúcich Židov kruto potrestal.

Ikona Zvestovania Pána v gréckom ortodoxnom Chráme archanjela Gabriela

V **11. stor. po Kr.** križiacke knieža Tankréd (Tankréd Galilejský) podporoval výstavbu kostolov, kláštorov i mesta Nazaret a roku **1109** dal nad pôvodným byzantským kostolom vybudovať nový **Kostol Zvestovania Panny Márie**. Roku **1187 po Kr.** sa Nazaret stal sídlom arcibiskupa, avšak v tom istom roku ho dobyl sultán Saladín, ktorý síce ušetril posvätné miesta, ale kňazov vyhnal. Cez nasledujúce desaťročia sa mesto niekoľkokrát ocitlo raz pod islamskou, raz pod križiackou nadvládou. V roku **1254 po Kr.** tu kráľ Ľudovít IX. slávil sviatok Zvestovania Panny Márie.

Osudovým bol rok **1263 po Kr.**, keď sultán Bajbars Kostol Zvestovania a všetky kresťanské stavby zrovnal so zemou a vyhnal z Nazareta všetkých

kresťanov, ktorí sa mohli vrátiť späť až v roku **1620**.

V roku **1295 po Kr.** vznikla legenda, podľa ktorej dom Svätej rodiny preniesli anjeli z Nazareta do talianskeho mesta Loreto, vďaka čomu sa stalo slávnym pútnickým miestom. Roku **1730** fran-tiškáni získali od odporcu tureckej vlády povolenie na stavbu malého kostola, ktorý nazvali **Casa Nova**, a zriadili pri ňom kláštor i školu.

Počas prvej svetovej vojny Nemci v spolupráci s tureckou armádou zriadili v Nazarete hlavný vojenský stan Palestíny, pokým ho roku 1918 neob-sadila britská armáda. Pri zrode Izrae-la malo podľa návrhu OSN zostať mesto na území arabského štátu, no po prvej arabsko-izraelskej vojne bolo obsa-dené izraelskými vojakmi. Veliteľ Ben Dunkelmann dostal príkaz vysídliť arab-ské obyvateľstvo z Nazareta, no rozkaz nevykonával, a tak tu dodnes prevažuje nežidovské obyvateľstvo. Mesto je v sú-časnosti jedno z najvýznamnejších cen-tier izraelských Arabov a žije tu aj jedna z najväčších kresťanských komunít prí-tomných vo Svätej zemi.

Archeologická expozícia v Múzeu Baziliky Zvestovania s množstvom cenných artefaktov, objavených pri vykopávkach pod Bazilikou Zvestovania a Kostolom sv. Jozefa, a z pôvodného nazaretského obydla

Torzo sochy sv. Petra s kostolom – symbolom Cirkvi a „kľúčmi od nebeského kráľovstva“

Bazilika Zvestovania Pána

Krásna biela Bazilika Zvestovania, ktorú pútnici v súčasnosti navštevujú, je už **piaty chrám** postavený nad posvätnými miestami, kde Boh prijal našu ľudskú prirodzenosť, pričom sú do nej zakomponované aj všetky predchádzajúce.

Prvý chrám – predbyzantský – bol obydlím prestavaným na synagógu, kde na prelome **2. a 3. stor. po Kr.** slávil liturgiu miestni kresťania. Dodnes sa z neho zachoval dvojitý kamenný múr.

Druhý chrám – byzantská bazilika – bol postavený v **4. – 5. stor. po Kr.** nad pôvodnou synagogálnou svätyňou. Bazilika bola 20,5 m dlhá a 16 m širo-

ká, za malou predsieňou nasledovala hlavná loď s rozmermi 19,5 x 8 m, ktorú smerom na východ uzatvárala apside. Na južnú loď (15 x 3 m) nadväzoval kláštor a východne od nej stála sakristia. Hlavná loď mala **mozaikovou dlažbu** (pokrývajúcu aj bazén krstiteľnice). Na fragmente podlažnej mozaiky je zobrazený **Kristov monogram** v jeho najstaršej podobe **XP** (označuje dve počiatočné písmena slova *Christos* = Pomazaný, t. j. Ježiš Kristus; znak vznikol zo židokresťanského symbolu hviezdy, ktorý sa časom zmenil na grécke písmená X = Chi a P = Rho, teda XP).

Kaplnka Zvestovania, ústredná časť Dolnej baziliky. Schodíky zľava (podobné sú aj po pravej strane) vedú k Jaskyni Zvestovania (v strede vzadu). Najskôr sa zostupuje do úrovne križiackej baziliky so zvyškami mozaikovej dlažby, potom do byzantskej z 5. stor. po Kr. Zachované sú časti mozaikovej dlažby, stĺpov a steny s apsidou. Uprostred je súčasný oltár. Nad celým priestorom je drevený baldachýn, na jeho priečelí je zachytený okamih Zvestovania.

